

УДК 930.253(477)

В. С. ЛОЗИЦЬКИЙ*

**З ІСТОРІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ
ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ УКРАЇНИ
(до 80-річчя створення Єдиного партійного архіву)**

Подано документи з історії створення та становлення Єдиного партійного архіву КП(б)У.

Ключові слова: ЦДАГО України; Єдиний партійний архів КП(б)У; партійні архіви.

Значний масив найважливіших документів з історії України радянського періоду зберігається у Центральному державному архіві громадських об'єднань України (ЦДАГО України), який був створений 25 жовтня 1991 р. на базі колишнього Архіву ЦК Компартії України. У ньому зосереджено документи ЦК КПУ і його Політбюро, яким належала реальна влада в УРСР. Лише вони дають повне уявлення про суспільно-політичне, економічне та культурне життя республіки протягом 1918–1991 рр.

Історія партійного архіву розпочалася в липні 1929 р. зі створення Єдиного партійного архіву КП(б)У (ЄПА) як відділу Інституту історії партії та Жовтневої революції на Україні при ЦК КП(б)У (постанова Політбюро ЦК КП(б)У від 26 липня 1929 р.).

Основним завданням ЄПА було виявлення, збирання та систематизація партійних документів, а також керівництво роботою партійних архівів на місцях в цьому напрямку. Першочергово в його фондах зосереджувалися документи колишніх губернських і повітових партійних організацій та комсомольських осередків за період до 1925 р. Відповідно до “Положення Інституту історії партії та Жовтневої революції на Україні при ЦК КП(б)У”, затвердженого на засіданні Оргбюро ЦК КП(б)У 2 вересня 1932 р., до складу Єдиного партійного архіву КП(б)У входило 6 груп: мемуарна, центральне архівосховище, місцевих партархівів, комуністичного юнацького руху, копіювання та інструктажу. Штат архіву налічував 8 чоловік. Вже на кінець 1932 р. в ЄПА зберігалось понад 100 тис. справ, які умовно об'єднувалися в чотири секції: документи Центрального комітету та Центральної контрольної комісії КП(б)У; документи місцевих партійних організацій; документи ЦК ЛКСМУ; копійні документи з історії партії, мемуари ветеранів революційного руху, ілюстративні матеріали (фотографії, схеми, діаграми, плакати).

* *Лозицький Володимир Сергійович* – кандидат історичних наук, директор Центрального державного архіву громадських об'єднань України.

© Лозицький В. С., 2009

11 серпня 1939 р., згідно з постановою Політбюро ЦК КП(б)У “Про місцеві партархіви і істпарті”, Єдиний партійний архів КП(б)У отримав статус самостійної установи під назвою Центральний партійний архів ЦК КП(б)У (ЦПА), який підпорядковувався відділу пропаганди і агітації ЦК КП(б)У. Одним із основних завдань, що ставилися перед співробітниками архіву, було поповнення його фондів партійними документами та активізація науково-дослідної розробки архівних матеріалів. Зокрема, на початок 1941 р. на зберіганні в ЦПА перебувало понад 200 тис. справ.

З початком Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. та швидким наступом нацистських військ на столицю України перед колективом архіву постало складне завдання – евакуювати архівні фонди на схід країни, в м. Челябінськ. Проте відсутність достатньої кількості транспортних засобів та перевантаженість шляхів евакуації призвели до великих втрат архівних матеріалів: значна кількість документів, насамперед особового характеру, була знищена архівістами. Загалом за роки Великої Вітчизняної війни Центральний партійний архів ЦК КП(б)У втратив надзвичайно багато документів – близько 144 тис. одиниць зберігання. Через це після повернення архіву в квітні 1944 р. до Києва основна увага приділялася роботі з відновлення втрачених документів.

Щоправда, ЦПА як самостійна одиниця у складі ЦК КП(б)У проіснував лише до 1945 р. За рішенням Політбюро ЦК КП(б)У від 23 березня 1945 р., Центральний партійний архів ЦК КП(б)У (з 1952 р. – Центральний партійний архів ЦК Компартії України, а в 1991 р. – Архів ЦК Компартії України) було реорганізовано в сектор Української філії Інституту Маркса-Енгельса-Леніна (ІМЕЛ) при ЦК ВКП(б), назва якого змінювалася відповідно до політичної ситуації в СРСР. До його фондів передавалися документи про підпільний та партизанський рух опору в роки Великої Вітчизняної війни, роботу в тилу, боротьбу з українським національно-визвольним рухом тощо. Також партархів-сектор продовжував здійснювати керівництво науково-методичною роботою партійних архівів обласних комітетів партії.

Статус державного архіву та сучасну профілізацію партархів отримав у 1991 р. з проголошенням незалежності Української Держави. Указом Президії Верховної Ради України від 27 серпня 1991 р. документи архівів Компартії України переходили в підпорядкування Головного архівного управління при Кабінеті Міністрів України та його установ на місцях. А постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 1991 р. на базі колишнього архіву ЦК Компартії України створювався Центральний державний архів громадських об’єднань України (ЦДАГО України), який також підпорядковувався Головному архівному управлінню при Кабінеті Міністрів України. На його зберігання, відповідно до акту

прийому-передачі, передавалося близько 200 тис. справ. Крім того, з поточного архіву ЦК КПУ за здавальними описами до ЦДАГО України надійшло понад 32 тис. умовних одиниць зберігання.

Першочерговими завданнями ЦДАГО України, згідно з наказом Головного архівного управління від 1 листопада 1991 р. “Про перетворення колишнього Архіву ЦК Компартії України на Центральний державний архів громадських об’єднань України”, визначались: проведення повного упорядкування документів, які надійшли з поточного діловодства ЦК Компартії України та установ, що діяли при ньому, а також забезпечення широкого доступу дослідників до документів, які зберігаються в архіві.

Сьогодні у фондах ЦДАГО України, окрім документів ЦК Компартії України за 1918–1991 рр., концентруються документи сучасних провідних політичних партій та громадських організацій, які містять інформацію про державотворчі та демократичні процеси в нашій державі на зламі ХХ-ХХІ століть.

Далі подаються документи за 1929–1939 рр., які до цього часу не оприлюднювалися широкому загалу. Вони розкривають історію створення, формування та діяльності Єдиного партійного архіву КП(б)У Інституту історії партії та Жовтневої революції на Україні при ЦК КП(б)У, відтворюють його роль у збиранні та зберіганні документів політичної історії України радянського періоду.

№ 1

Постанова Політбюро ЦК КП(б)У “Про Інститут історії партії та Жовтневої революції”

26 липня 1929 р.

Затвердити постанову Секретаріату ЦК з 1.VII-29 р. (прот. № 116, п. 3):

1. Виходячи з потреби поглиблення та поширення наукової роботи в галузі вивчення історії КП(б)У, робітничого руху та Жовтневої революції на Україні, утворення для цієї роботи відповідних організаційних форм та матеріальної бази – вважати необхідним реорганізацію Істпарту ЦК КП(б)У в науково-дослідний Інститут.

2. Реорганізованій установі надати назву:

“Інституту історії партії та Жовтневої революції на Україні при ЦК КП(б)У”.

3. Проект статуту Інституту Історії партії, що його запропоновано Істпартом, в основному затвердити.

4. З метою забезпечення відповідних матеріальних умов для розгортання наукової роботи Інституту доручити фракції ВУЦВК включити до бюджету 1929–1930 рр. відповідний кошторис Інституту.

5. Вважати необхідним забезпечення Інституту найбільш кваліфікованими силами істориків-комуністів. Доручити Істпартові в найближчий час подати на затвердження С[екретаріа]ту ЦК список товаришів, що їх потрібно

закріпити за Інститутом, ураховуючи також найкращі теоретичні сили, що маютья поза Харковом по інших центрах України.

6. Низку практичних питань, що виникають з реорганізацією Істпарту ЦК (робота Істпрофу, Істмолу, місцевих Істпартів, Музею революції, справа партійних архівів та інш.) проробити Істпарту ЦК та подати їх на розгляд Секретаріату ЦК.

7. Доручити Істпарту ЦК перевести всю підготовчу роботу щодо його реорганізації з таким розрахунком, щоб її було закінчено до початку наступного бюджетного року.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 163, арк. 134. Оригінал. Машинопис.

№ 2

**Лист директора Інституту історії партії
та Жовтневої революції при ЦК КП(б)У та завідувача
відділу Єдиного партійного архіву КП(б)У
до окружних партійних комітетів про створення
Єдиного партійного архіву та передачі на зберігання
до нього партійних документів**

8 жовтня 1929 р.

ТАЄМНО
Д. ТЕРМІНОВО
До всіх ОПК*

За постановами ЦК ВКП(б) та ЦК КП(б)У при Інституті по вивченню історії партії та Жовтневої Революції на Україні при ЦК КП(б)У, що його перетворено з кол[ишнього] Істпарту ЦК, утворюється Єдиний партійний архів ЦК КП(б)У. До цього архіву в найближчий час передбачається сконцентрувати партійні архіви кол[ишніх] губерніальних, повітових парторганізацій та комосередків за час до закінчення адміністративної реформи, цебто до 1923–1925 рр.

Пристаюючи до цієї роботи, відділ Єдиного партархіву КП(б)У Інституту просить надіслати йому відомості про розміри партархівів губерніальних, повітових парторганізацій та, по можливості, відомості про розмір архівів комосередків за час до 1923 р.

Ці відомості нам потрібні для вияснення розмірів приміщення, необхідного для Єдиного партархіву, та розмір потрібних коштів для його впорядкування, тому просимо надіслати їх (відомостей) якомога скоріше.

Директор Інституту (підпис)

Зав[ідувач] відділу Єдиного партархіву КП(б)У (підпис)

ЦДАГО України, ф. 39, оп. 3, спр. 1, арк. 1. Засвідчена копія. Машинопис.

* Тут і далі – окружні партійні комітети.

№ 3**Постанова Секретаріату ЦК КП(б)У “Про повернення на Україну вивезених в роки громадянської війни партархівів”***23 листопада 1929 р.*

В зв'язку з тим, що з України було вивезено низку дуже важливих партійних архівів, які потрібні для науково-дослідної роботи по історії КП(б)У, прохати ЦК ВКП(б):

1. Повернути до Архіву ЦК КП(б)У всі евакуйовані за часи громадянської війни з України партійні та радянські архіви.

2. Прохати ЦК ВКП(б) дозволити Українському інституту по історії партії та Жовтневої революції провести копіювання відповідних документів з власного архіву ЦК ВКП(б), що цілком стосується до історії КП(б)У та української революції та які по своєму змісту можуть вже бути використані для науково-дослідної роботи.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 137, арк. 73. Оригінал. Машинопис.

№ 4**Положення про партійні архіви***1929 р.*

I.

1. Щоб установити найбільш правильне первісне переховання та впорядкування архівів партійних органів при районних та округових партійних комітетах, утворюються партархіви (архівні частини).

2. Роботу в цих архівах (архівних частинах) ОПК доручає проводити по сполученню одному з робітників партійного комітету (члену партії), який відповідає за цю роботу.

3. Порядок переховання та впорядкування архівних матеріалів і користування ними, а також передача матеріалів з архівів парткомітетів до відповідного архівосховища (архівних установ) на постійне переховання проводяться за спеціальною інструкцією.

4. Термін заховання матеріалів в архівах (архівних частинах) партійних комітетів установлюється такий: в округових партійних комітетах – 3-річний, в районних партійних комітетах – 2-річний.

Що ж до архівних матеріалів комосередків, то їх передають до архівів (архівних частин) районних партійних комітетів щорічно, за три місяці по скінченні операційного року.

5. По скінченні зазначеного терміну, архівні матеріали партійних комітетів у впорядкованому вигляді за описом передаються для постійного переховування до партсекцій історико-революційних відділів архівних установ.

Примітка: 1) Архіви міських та сільських районних партійних комітетів, разом з архівами комосередків, передаються безпосередньо до архівосховища округового архівного управління.

2) Відповідальність за цілість та охорону (за встановленим порядком) архівів комосередків та райкомів до часу, коли їх буде передано до архівосховища архівних установ, покладається на округові партійні комітети, що встановлюють за цим відповідне наглядання.

II.

1. Остаточне впорядкування та підготовку архівних матеріалів для науково-дослідної роботи проводять робітники архівних органів.

2. Завідувача секції партдокументів та інших робітників історико-революційного відділу підбирають архівні установи за погодженням з відповідними партійними органами.

3. Дозвіл на роботу над партійними архівами для наукових цілей видає секретар відповідного партійного комітету, або завідувач Істпарту.

4. Видачу довідок з цих матеріалів проводять архівні установи за дозволом секретаря партійного комітету, або завідувача Істпарту.

III.

Вищезазначені правила стосуються архівних матеріалів парторганізацій за період після районування (з 1925 р.). Що ж до архівних матеріалів за час до районування (волосних, повітових, округових та губерніяльних парткомітетів, що їх скасовано), то їх концентрують у партійних секціях історико-революційних відділів архівних органів колишніх губернських центрів (крайових історичних архівах та Київському центральному історичному архіві).

Винятком з цих правил є архівні матеріали партійних організацій колишніх Подільської, Волинської та Донецької губерній, що їх концентрують: архіви перших двох губерній – в Київському центральному історичному архіві, а матеріали Донецької губернії – [в] Артемівському окр[ужному] арх[іві].

Виявлення та збирання архівних матеріалів за часів до районування проводять істпартвідділи колишніх губерніяльних центрів за допомогою відповідних архівних органів, за винятком кол[ишніх] Подільського та Волинського центрів, бо цю роботу поводить Київський істпартвідділ.

IV.

Зазначене положення цілком та повністю стосується архівів контрольних комісій, а також архівів організацій ЛКСМУ.

Істпарт ЦК КП(б)У

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 2710, арк. 49-50. Оригінал. Машинопис.

№ 5

**Інформаційний лист Інституту історії партії
та Жовтневої революції на Україні при ЦК КП(б)У
та Єдиного партійного архіву КП(б)У
до окружних партійних комітетів про структуру ЄПА**

23 лютого 1930 р.

До всіх ОПК
(Загальний відділ)

За постановою ЦК ВКП(б) та ЦК КП(б)У Істпарт ЦК КП(б)У реорганізовано в Інститут історії партії та Жовтневої революції на Україні при ЦК КП(б)У, до складу якого, поряд з іншими відділами, входить і відділ Єдиного партархіву КП(б)У (Єдиний партархів КП(б)У).

Єдиний партархів КП(б)У складається з таких архівних матеріалів:

1) комітетів КП(б)У та ЛКСМУ, їх відділів, п[ід]відділів, частин та окремих комісій;

2) контрольних комісій КП(б)У;

- 3) партійних та комсомольських конференцій;
- 4) комуністичних фракцій: всіх радянських, професійних і громадських установ та організацій, їх з'їздів, конференцій;
- 5) міських і сільських осередків КП(б)У і ЛКСМУ;
- 6) дореволюційних організацій і груп РСДРП;
- 7) партій і організацій, що влилися в КП(б)У і ЛКСМУ, а також
- 8) партійні і комсомольські архівні матеріали, що переходять в окремих партійців і комсомольців і в інших приватних осіб.

Крім того, до складу ЄПА входить газетний, печатний і ілюстративний партійний і комсомольський архівний матеріал.

Примітки: Нове положення про ЄПА, а також нові правила щодо упорядкування та належного переходу парт[ійних] і комсомольських архівних матеріалів буде надіслано окремо.

Відділ ЄПА Інституту тепер проводить концентрацію та впорядкування згаданих архівних матеріалів.

А тому загальним відділам ОПК пропонується виявити та взяти на облік вищезазначені архівні матеріали, незалежно від місця їх теперішнього переходу.

Для цього потрібно заповнити реєстраційні картки, що разом з цим надсилаються.

Картки заповнюються за інструкцією, що при цьому прикладається, в двох примірниках: один примірник, після заповнення, надсилати до Інституту історії партії; другий – залишати при місцевому партархіві.

Щоб перенести цю реєстрацію по нижчевизначеним строкам, загальні відділи ОПК можуть притягати до роботи партчастини тих установ, де переходять парт[ійні] та комсомольські архіви.

Терміни для заповнення реєстраційних карток встановлюються такі:

а) на архівні фонди, що зазначені в пунктах 1, 2 та 3 цього об'їжника, за час до адміністраційної реформи (до 1925 р.), тобто на архівні фонди губкомів, повіткомів КП(б)У і ЛКСМУ, губ[ернських] к[онтрольних] к[омісій], губернських конференцій організацій КП(б)У та ЛКСМУ – не пізніше 20-го березня ц[ього] р[оку];

б) на архівні фонди, що зазначені в пунктах 6 і 7 цього об'їжника, тобто, дореволюційних організацій та груп РСДРП, організацій других партій, що влилися до лав КП(б)У та ЛКСМУ – не пізніше 30-го березня ц[ього] р[оку].

Щоб заповнити реєстраційні картки на всі інші фонди, термін буде визначено окремо.

Відповідальність за проведення цієї роботи покладається на загальні відділи окружних комітетів КП(б)У.

Заст[упник] директора Інституту,
зав[ідувач] відділу Єдиним партархівом (–) Громицький

Секретар Інституту (–) Лозовий

Згідно: (підпис)

ЦДАГО України, ф. 39, оп. 3, спр. 5, арк. 2. Засвідчена копія. Машинопис.

№ 6

Правила впорядкування, зберігання та використання архівних матеріалів організацій КП(б)У та ЛКСМУ

1930 р.

Організація роботи та склад архіву

1. Організація роботи, що зв'язана з виконанням "Правил", і відповідальність покладається на загальні відділи округових комітетів КП(б)У.

2. До належного впорядкування обліку, прийому, переховання та використання підлягають всі архіви: комітетів КП(б)У і ЛКСМУ, їх відділів, підвідділів, частин, окремих комісій, партійних та комсомольських конференцій; контрольних комісій КП(б)У та ЛКСМУ; архіви дореволюційних парторганізацій і груп; осередків КП(б)У і ЛКСМУ (міських і сільських); партійні і комсомольські архіви, що їх мають окремі партійці і комсомольці, а також інші приватні особи; архіви комуністичних фракцій всіх радянських, професійних і громадських організацій, з'їздів і конференцій; архіви партійних організацій, що влилися до лав КП(б)У та ЛКСМУ; газетний, друкований і ілюстрований партійний архів.

3. Парторгани, що їм треба буде впорядкувати архіви, можуть до цієї роботи притягати членів і кандидатів КП(б)У та ЛКСМУ в порядку партійного і комсомольського навантаження. На цей випадок потрібно старанно підібрати письменних партійців і комсомольців, приділити до них досвідченого керівника зі складу робітників партархіву.

Облік архівів

4. Всі установи, організації й окремі особи, що переховують вищезазначені архіви або їх частини, повинні їх зареєструвати в загальному відділі ОПК, заповнити 2 примірники реєстраційної картки [...]

Загальний відділ ОПК один примірник реєстраційної картки надсилає до ЄПА Інституту, щоб одержати вказівки про термін і порядок передачі архівів, що взяті на облік, до ЄПА Інституту історії партії та Жовтневої революції на Україні при ЦК КП(б)У.

Розробка та систематизація

5. Всі відокремлені й неописані архіви упорядковуються по роках, потім в середині кожного року – по підрозділах, що мали відокремлене діловодство відповідно до структури органа того часу, до якого належить матеріал. Якщо трапиться, що буде важко відновити структуру, відокремлені матеріали впорядковуються за нижчезазначеним єдиним загальним класифікатором.

А матеріали дореволюційних партійних організацій і груп до 1917 р. включно систематизуються за назвою організації або групи з підрозділом на періоди: 1) до 1917 р.; 2) від лютого до жовтня 1917 р.; 3) жовтень та жовтневі дні.

ЦДАГО України, ф. 39, оп. 3, спр. 5, арк. 17. Копія. Машинопис.

№ 7

**Положення Інституту історії партії та Жовтневої революції
на Україні при ЦК КП(б)У****2 вересня 1932 р.*

I. Інститут історії партії та Жовтневої революції при ЦК КП(б)У є вища партійна науково-дослідна установа на Україні, що має своїм завданням:

а) наукову розробку історії партії на Україні, збирання, вивчення та видання документів з історії КП(б)У;

б) вивчення та дослідження історії робітничого революційного руху та пролетарської революції на Україні;

в) всебічне вивчення та наукова розробка історії комуністичного юнацького руху на Україні;

г) вивчення історії та дослідження проблем партійного будівництва на конкретному матеріалі з історії КП(б)У;

д) розробку окремих питань Марксизму-Ленінізму (наукового комунізму) в зв'язку з дослідженням історії партії та пролетарської революції;

е) пропаганду та видання літератури з питань, що їх розробляє інститут.

II. Інститут історії партії та Жовтневої революції є відділом ЦК КП(б)У (Істпартвідділ), на чолі якого стоїть директор (зав[ідувач] відділом). При директорові інституту утворюється дирекція, що її персональний склад затверджується Політбюро ЦК КП(б)У.

III. Відповідно до накреслених вище завдань, в Ін[ститу]ті історії партії та Жовтневої революції організуються такі сектори та частини:

1) Сектор історії КП(б)У, що має своїм завданням наукову розробку історії партії на Україні, збирання, вивчення та видання документів з історії КП(б)У, вивчення та дослідження проблем партійного будівництва на конкретному матеріалі з історії КП(б)У.

Сектор має групи: а) історії КП(б)У; б) публікації історико-партійних документів; в) партбудівництва; г) історії більшовицької преси на Україні.

2) Сектор історії пролетарської революції, що має завданням вивчення та дослідження історії робітничого, революційного руху, пролетарської революції та соціалістичного будівництва на Україні.

Сектор має групи: а) історії пролетарської революції; б) історії робітничого революційного руху; в) публікації історико-революційних документів.

3) Сектор комуністичного юнацького руху, що має своїм завданням всебічне вивчення та наукову розробку історії комуністичного юнацького руху на Україні, зокрема, історії ЛКСМУ.

Сектор має групи: а) історії ком[уністичного] юн[ацького] руху; б) публікації документів з історії ком[уністичного] юн[ацького] руху.

4) Єдиний партійний архів КП(б)У (ЄПА), що збирає і концентрує всі документи та матеріали з історії комуністичної партії на Україні, комуністичного юнацького руху та відповідні матеріали з історії КПЗУ. ЄПА керує роботою обласних партархівів та місцевих партсекцій.

ЄПА має групи: а) мемуарну; б) центральне архівосховище; в) місцевих партархівів; г) комуністичного юнацького руху; д) копіювання; е) інструктаж.

5) Бібліотека Інституту, що являється центральним книгосховищем КП(б)У та концентрує літературу з усіх питань діяльності Інституту історії партії та Жовтневої революції і зв'язаних з ними питань.

6) Вчений Секретаріат, що координує науково-дослідну роботу секторів та керує редакційно-видавничою справою. Вчений Секретаріат має групи: а) планування і контролю; б) редакційно-видавничу.

7) Бібліографічна комісія (на правах сектора), що розробляє наукову бібліографію видань з історії ВКП(б), КП(б)У, КПЗУ, Комінтерну, комуністичного юнацького руху, історії пролетарської революції.

8) Адм[іністративно-]орг[анізаційна] частина, що має обслуговувати потреби Істпарту як науково-дослідної установи та здійснювати організаційно-оперативне керівництво обласними філіями Істпарту.

IV. Для проробки та розгляду науково-методологічних питань з роботи Інституту, при дирекції як допоміжний орган утворюється Наукова Рада за головуванням заступника директора в науково-дослідних справах, у складі завідувачів секторів, вченого секретаря та старших наукових робітників.

V. Інститут історії партії та Жовтневої революції при ЦК КП(б)У безпосередньо керує роботою, затверджує науково-дослідні та літературно-видавничі плани, здійснює контроль за діяльністю обласних філій Інституту та місцевих Істпартів. Для здійснення керівництва периферією, при дирекції утворюється інститут відповідальних інструкторів Істпарту.

VI. Інститут історії партії та Жовтневої революції при ЦК КП(б)У видає постійні органи – журнали “Літопис Революції” та “Юнацький Рух”.

VII. Інститут історії партії та Жовтневої революції при ЦК КП(б)У здійснює ідеологічне керівництво діяльністю Всеукраїнського Музею революції.

VIII. Інститут історії партії та Жовтневої революції утримується на кошти, що їх відпускає президія ВУЦВК’у. Бюджет інституту історії партії та Жовтневої революції включається до загального бюджету ЦК КП(б)У, як його відділу.

IX. Інститут історії партії та Жовтневої революції користується бланком та печаткою ЦК КП(б)У.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 7, спр. 245, арк. 14–16. Засвідчена копія. Машинопис.

* Положення затверджене на засіданні Оргбюро ЦК КП(б)У 2 вересня 1932 р.

№ 8

Доповідна записка завідувача Єдиного партійного архіву КП(б)У М. З. Мінаєвої ЦК ВКП(б) про стан справ в партархіві

8 серпня 1938 р.

Институту Маркса-Энгельса-Ленина при ЦК ВКП(б)
Центральный партархив
Зав[едующей] Центральным партархивом Украины
Минаевой М. З.

Докладная записка

Настоящим довожу до В[ашего] сведения о положении Центрального архива на Украине. Архив находится при Институте истории партии. Периферия, т. е. архивы областей, с 11/Х-35 г. решением оргбюро ЦК КП(б)У переданы в ведение обкомов партии, руководство решением ЦК возложено на

отделы руководящих парторганов ОПК*, но все несчастье в том, что обкомы не включились в руководство работой архивов. Периферия фактически осталась без руководства, ни Центральный архив, ни обкомы не руководят работой областных партархивов. Центральный партархив также не имеет должного руководства от Института, при котором он до сих пор существует, также и со стороны ИМЭЛА с 1929 г. никаких инструкций или указаний по работе архива не получаем. На периферии положение архивов очень тяжелое, нет работников и отсутствие должного руководства работой. Прошу Центральный архив ИМЭЛ ускорить вопрос с утверждением Положения о Центральном партархиве Украины, т. е.: 1) При ком он существует – при институте или при ЦК КП(б)У, последнее конечно будет верно. 2) В какой мере Центральный партархив должен руководить работой областных партархивов. 3) Прошу дать имеющиеся на последнее время инструкции о разработке партархивов.

В Центральном партархиве в настоящее время работает два человека: зав[едующий] архивом и один архивист. Работаем исключительно по выдаче справок парторганизациям и органам НКВД и подбору материалов научным работникам нашего института, которые работают над сборником “История КП(б)У в документах”. Штат архива с июля 1937 г. не укомплектован, так как очень трудно подобрать коммунистов для работы в архиве.

(Минаева)

ЦДАГО України, ф. 39, оп. 3, спр. 21, арк. 1. Засвідчена копія. Машинопис.

* Обласні партійні комітети.

№ 9

Постанова Політбюро ЦК КП(б)У “Про місцеві партархіви та істпарті”

11 серпня 1939 р.

ЦК КП(б)У постановляє:

1. Виділити Центральный партархив у самостійну організацію при ЦК КП(б)У. Керівництво партархівом покласти на відділ пропаганди та агітації ЦК КП(б)У.

2. Об'єднати обласні істпарті та партархіви в єдиний обласний партархив. Центральному і обласним партархівам розгорнути науково-дослідну розробку архівних матеріалів. Керівництво облпартархівами покласти на секретарів обкомів по пропаганді.

3. Зобов'язати відділ кадрів ЦК КП(б)У та обкомів КП(б)У укріпити центральний партархив та облпартархіви перевіреними партійними кадрами.

4. Зобов'язати центральний і облпартархіви закінчити не пізніше 1.VII-1940 р. розробку і опис архівних матеріалів. Обласним партархівам проводити систематичну концентрацію архівних матеріалів міськкомів і райкомів КП(б)У.

5. Зобов'язати міськкоми і райкоми КП(б)У в 2-місячний термін впорядкувати всі архівні матеріали міськкомів і райкомів КП(б)У. Відповідальність за стан партійних і комсомольських архівів в міськкомах і райкомах КП(б)У покласти на секретарів МПК* та райкомів КП(б)У.

Зобов'язати Центральний партархів при ЦК КП(б)У забезпечити керівництво облпартархівами по питанням упорядкування, систематизації архівних матеріалів та архівної техніки.

7. Зобов'язати обкоми КП(б)У в найближчий час намітити конкретні заходи по упорядкуванню роботи партархівів та забезпечити такі відповідальними приміщеннями і устаткуванням.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 557, арк. 151–152. Оригінал. Машинопис.

* Міські партійні комітети.

Представлены документы по истории создания Единого партийного архива КП(б)У.

Ключевые слова: ЦГАОО Украины; Единый партийный архив КП(б)У; партийные архивы.

Documents describe the history of the creation and establishment of a Single party archive CPbU.

Keywords: CDAHO of Ukraine, Single party archive CPbU, party's archives.